

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան

/Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 6

«06» դեկտեմբերի 2023 թ.

ԷԻԿ/Բ 123, ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ-2 ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝	042101.00.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր՝	042101.01.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան՝	իրավագիտության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>
Ամբիոն՝ <i>/ամբիոնի լրիվ անվանումը/</i>	Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
Ուսուցման ձևը՝	առկա, հեռակա <i>/առկա, հեռակա/</i>
Կուրս/կիսամյակ	առկա 2-րդ/ 2-րդ
Դասախոս՝	Սեփիսանյան Լուսինե <i>/անուն, ազգանուն/</i>

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3	
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4	
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	.	
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	...	
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	..	
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	.	
8.	Դասավանդման մեթոդներ	.	
9.	Ուսումնառության մեթոդները	.	
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	..	
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ		
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	.	
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	.	
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	..	
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	.	
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	.	
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	.	
14.	Գնահատում	.	
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	.	
	14.2. Հարցաշար	.	
	14.3. Գնահատման չափանիշներ	.	
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	.	

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Քրեական իրավունք-2» դասընթացը կարևորվում է իրավագիտության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է **042101.01.6** կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- քրեաիրավական հարաբերությունների զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- համապատասխան չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- իրավունքի տարբեր ճյուղերի և դրանցով կարգավորվող հարաբերությունների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- իրավունքի այս ճյուղով կարգավորվող հարաբերությունները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Մովորեցնել քրեական իրավունքի տեսական հիմքերը:
- Բացատրել քրեաիրավական հարաբերությունների օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Մովորեցնել ուսանողներին վերլուծել հանցանքի հետ կապված քրեաիրավական հարաբերությունների առանձնահատկությունները իրավական ողջ համակարգի համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.

«Քրեական իրավունք» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը **042101.01.6** «Իրավագիտություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Պետության և իրավունքի տեսություն», «Սահմանադրական իրավունք», «Մարդու իրավունքի հիմունքներ», ինչպես նաև «Քրեական իրավունք-1» դասընթացներից:

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը²

«Քրեական իրավունք» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Գիտելիք

1. Գիտելիք և իմացություն

- 1) Հայաստանի և այլ երկրների պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
- 2) Իրավունքի ընկալման հիմնական հայեցակարգերի, իրավաստեղծման, իրավաբանական տեխնիկայի և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
- 3) Իրավակիրառման (մասնավորապես՝ իրավաբանական փաստերի վերլուծության, իրավաբանական որակման, իրավական նորմերի և պայմանագրերի մեկնաբանման), իրավական կոլիզիաները լուծելու կանոնների և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
- 4) Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության, այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք:
- 5) Իրավական վեճերի լուծման և բանակցությունների վարման սկզբունքների ու տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
- 6) Մասնագիտական գործառնությունների իրականացման համար անհրաժեշտ հարակից ոլորտների, ինչպես նաև՝ մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոնների և կոռուպցիային հակազդման վերաբերյալ գիտելիք:

Հմտություններ

2. Գիտելիքի և իմացության կիրառում

- 1) Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար:
- 2) Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն:
- 3) Կարող է բանակցություններ վարել, ներկայացնել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, պետության և համայնքի իրավունքներն ու օրինական շահերը:
- 4) Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը և պայմանագրերը:
- 5) Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին:
- 6) Կարող է վերհանել իրավական խնդիրը, տարբերակել գործի լուծման համար էական փաստերը, որոշել կիրառելի իրավական նորմը և կիրառել փաստերի նկատմամբ, եզրահանգում անել գործի լուծման վերաբերյալ:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

- 7) Կարող է արագ կողմնորոշվել իրավական խնդիրներ (այդ թվում՝ անկանխատեսելի) լուծելիս և դրանց վերաբերյալ ներկայացնել իր փաստարկված դիրքորոշումը, այդ թվում՝ առաջ քաշելով հակափաստարկներ:

3. Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

- 1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ իրավագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ:
- 2) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել իրավական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար:
- 3) Կարող է հետևել մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները:

4. Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)

- 1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար:
- 2) Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում:

Կարողություններ

5. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)

- 1) Ունակ է՝ ինքնուրույն կամ համապատասխան ղեկավարման ներքո ծավալելու լիարժեք մասնագիտական գործունեություն:
- 2) Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին:
- 3) Ունակ է՝ ուսումնառության և (կամ) աշխատանքի ընթացքում կատարելու առաջադրանքներ, ցուցաբերելու անհրաժեշտ ինքնուրույնություն և ստանձնելու պատասխանատվություն մասնագիտական որոշումներ կայացնելիս:
- 4) Ունակ է՝ աշխատելու թիմում:
- 5) Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:
- 6) Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

- ՀԳԿ8** ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,
Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)
ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Քրեական իրավունք» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել փաստաբանական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, աշխատելու, նաև մագիստրատուրայում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և իրավագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/150 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	36	
Գործնական աշխատանք		
Մեմինար պարապմունք	34	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	80	
Ընդամենը	150	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է

- Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել էլույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:
- Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը

(դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդաբանական:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակերծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝ ⁶ հիմնահարցային դասախոսություն,

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում.

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապլունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հանցագործությունների բազմակիությունը:	4	2			
2.	Քրեական պատասխանատվությունը բացառող հանգամանքները:	8	4			
3.	Պատժի հասկացությունը, դրա նպատակները:	2	2			
4.	Պատժի համակարգը և տեսակները:	4	4			
5.	Պատիժ նշանակելը:	4	2			
6.	Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը:	2	4			
7.	Պատժից ազատելը:	4	4			
8.	Համաներում: Ներում: Դատվածություն:	2	4			
9.	Անչափահասների և 21 տարին չլրացած անձանց քրեական պատասխանատվության և պատժի առանձնահատկությունները:	2	2			
10.	Անվտանգության միջոցների կիրառման և գույքի բռնագրավման առանձնահատկությունները:	2	4			
11.	Իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվությունը	2	2			
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		36	34			

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	ՀՀ Քրեական օրենսգիրք	2022
2.	«ՀՀ Քրեական իրավունք», Ընդհանուր մաս խմբ կոլ.	ԵՊՀ 2014
3.	Միքայել Գրիգորյան «ՀՀ Քրեական իրավունք»	2008
4.	Գ. Ղազինյան «ՀՀ Քրեական իրավունք»	ԵՊՀ 2010
5.	Գ.Թ Գրիգորյան «ՀՀ Քրեական իրավունք» Ընդհանուր մաս	2022
6.	Գաբուզյան, Մարգարյան, Սիմոնյան «ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի ինստիտուտների մեկնաբանման ուղեցույց»	2022
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Մ.Գրիգորյան«Հանցագործության ուսմունքը քրեական իրավունքում»	2001
2.	Կ.Լալայան «ՀՀ քրեական իրավունք» բուհական դասագիրք	2005
3.	Уголовное право, общая часть.	2018
4.	Н. Венров, Уголовное право, Общая часть.	2015
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	Arlis.am	
2.	Parlament.am	
3.	Gov.am	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Հանցագործությունների բազմակիությունը	Հանցագործությունների բազմակիության հասկացությունը և տեսակները Հատուկ մասով նախատեսված քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը և դրա տեսակները Հանցագործությունների համակցությունը Հանցագործությունների ռեցիդիվը	4	ՊԳ 1,3,4,5,6

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Քրեական պատասխանատվությունը բացառող հանգամանքները:	Անմեղսունակությունը Առանց մեղքի վնաս պատճառելը Քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը Նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածության վիճակում Անհրաժեշտ պաշտպանությունը Հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելը Ծայրահեղ անհրաժեշտությունը Անհաղթահարելի ուժը, ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքը Հիմնավորված ռիսկը Մասնագիտական գործառույթների իրականացումը Սպորտային ռիսկը Օրենքի կամ իրավական այլ ակտերի պահանջները կատարելը Հրաման կամ կարգադրություն կատարելը Օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների հետ համագործակցելը	8	ՊԳ 1,3,5,6
3.	Պատժի հասկացությունը դրա նպատակները	«Պատիժ» հասկացությունը և դրա նպատակները	2	ՊԳ 1,3,5,6
4.	Պատժի համակարգը և տեսակները:	Պատժի տեսակները Հիմնական և լրացուցիչ պատիժները Պատվավոր կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելը Տուգանքը Հանրային աշխատանքները Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը Ազատության սահմանափակումը Կարճաժամկետ ազատազրկումը Կարգապահական գումարտակում պահելը Ազատազրկումը Ցմահ ազատազրկումը	4	ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ1,3

5.	Պատիժ նշանակելը:	Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները Քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը մեղմացնող հանգամանքները Քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը ծանրացնող հանգամանքները Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում Պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում Պատիժ նշանակելը համաձայնեցման կամ համագործակցության կամ արագացված վարույթի դեպքում Պատժի ժամկետները որոշելը դրանք գումարելիս Պատժի ժամկետները հաշվարկելը և պատիժը հաշվակցելը	4	ՊԳ 1,2,3,5,
6.	Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը:	Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը հանցագործությունից կամովին հրաժարվելու հետևանքով Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը գործուն գղջալու հիմքով Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը տուժողի և հանցանք կատարած անձի հաշտության հիմքով Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով	2	ՊԳ 1,2,5,
7.	Պատժից ազատելը:	Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը Հղի կնոջ կամ խնամքին մինչև 6 տարեկան երեխա ունեցող անձի պատժի կատարումը հետաձգելը Պատժից ազատելը կամ պատիժը հետաձգելը հիվանդության հետևանքով Պատիժն ավելի մեղմ պատժով փոխարինելը կամ պատժից ազատելը Պատժից ազատելն արտակարգ հանգամանքների հետևանքով Պատժից ազատելը մեղադրական դատավճռի վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով	4	ՊԳ 1,3,5,

8.	Համաներում: Ներում: Դատվածություն:	Համաներման հասկացությունը և տարրերը Ներման առանձնահատկությունները Դատվածության հասկացությունը և ժամկետները	2	ՊԳ 1,2,5,
9	Անչափահասների և 21 տարին չլրացած անձանց քրեական պատասխանատվության և պատժի առանձնահատկությունները:	Անչափահասների քրեական պատասխանատվությունը և նրանց նկատմամբ նշանակվող պատժի նպատակները Անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատժի տեսակները Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում Պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը՝ դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ կիրառելով Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցների բովանդակությունը Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով Անչափահասների և 21 տարին չլրացած անձանց դատվածությունը Պատժից ազատելը վերականգնողական հաստատությունում տեղավորելու միջոցով Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը	2	ՊԳ 1,2,5,
10.	Անվտանգության միջոցների կիրառման և գույքի բռնագրավման առանձնահատկությունները:	Անվտանգության միջոցների հասկացությունը և նպատակը Անվտանգության միջոցներ նշանակելու պայմանները Անվտանգության միջոցների տեսակները Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների նշանակման հիմքերը Հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողությունը և հարկադիր բուժումը Հարկադիր բուժումը հոգեբուժական կազմակերպություններում Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելը, փոփոխելը և դադարեցնելը Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելու ժամկետը	2	ՊԳ 1,3,5,

		հաշվակցելը Որոշակի վայրեր այցելելու արգելքը Հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականությունը Հանցավոր ծագում ունեցող գույքի, եկամտի և այլ տեսակի օգուտի, հանցագործության գործիքի, միջոցի և առարկայի բռնագրավումը		
11	Իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվությունը	Քրեական պատասխանատվության ենթակա իրավաբանական անձինք Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվության հիմքը Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը բացառելը Իրավաբանական անձին քրեական պատասխանատվությունից Իրավաբանական անձի նկատմամբ կիրառվող քրեաիրավական ներգործության միջոցների համակարգը Իրավաբանական անձի նկատմամբ քրեաիրավական ներգործության միջոցները նշանակելիս հաշվի առնվող հանգամանքները Տուգանքը Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը Հարկադիր լուծարումը Իրավաբանական անձի դատվածությունը ազատելը	2	Պ.Գ.1

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամ	Մտուզման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Հանցագործությունների բազմակիությունը	Հանցագործությունների բազմակիության հասկացությունը և տեսակները Հատուկ մասով նախատեսված քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը և դրա տեսակները Հանցագործությունների համակցությունը Հանցագործությունների ռեցիդիվը	4		ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ,2,3
2.	Քրեական պատասխանատվությունը բացառող հանգամանքները:	Անմեղսունակությունը Առանց մեղքի վնաս պատճառելը Քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը Նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածության վիճակում Անհրաժեշտ պաշտպանությունը Հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելը Ծայրահեղ անհրաժեշտությունը Անհաղթահարելի ուժը, ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքը Հիմնավորված ռիսկը Մասնագիտական գործառույթների իրականացումը Սպորտային ռիսկը Օրենքի կամ իրավական այլ ակտերի պահանջները կատարելը Հրաման կամ կարգադրություն կատարելը Օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների հետ համագործակցելը	8		ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ1,2,3
3.	Պատժի հասկացությունը դրա նպատակները	«Պատիժ» հասկացությունը և դրա նպատակները	2		ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ1,2,3
4.	Պատժի համակարգը և տեսակները:	Պատժի տեսակները Հիմնական և լրացուցիչ պատիժները	4		ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ1,2,3

¹⁰ Ը12.ստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		Պատվավոր կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելը Տուգանքը Հանրային աշխատանքները Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը Ազատության սահմանափակումը Կարճաժամկետ ազատազրկումը Կարգապահական գումարտակում պահելը Ազատազրկումը Ցմահ ազատազրկումը			
5.	Պատիժ նշանակելը:	Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները Քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը մեղմացնող հանգամանքները Քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը ծանրացնող հանգամանքները Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում Պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում Պատիժ նշանակելը համաձայնեցման կամ համագործակցության կամ արագացված վարույթի դեպքում Պատժի ժամկետները որոշելը դրանք գումարելիս Պատժի ժամկետները հաշվարկելը և պատիժը հաշվակցելը	4		ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ1,2,3
6.	Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը:	Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը հանցագործությունից կամովին հրաժարվելու հետևանքով Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը գործուն գղջալու հիմքով Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը տուժողի և հանցանք կատարած անձի հաշտության հիմքով Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության	2		ՊԳ 1,2,5,6, ԼԳ1,2,3

		Ժամկետն անցնելու հետևանքով			
7.	Պատժից ազատելը:	Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը Հղի կնոջ կամ խնամքին մինչև 6 տարեկան երեխա ունեցող անձի պատժի կատարումը հետաձգելը Պատժից ազատելը կամ պատիժը հետաձգելը հիվանդության հետևանքով Պատիժն ավելի մեղմ պատժով փոխարինելը կամ պատժից ազատելը Պատժից ազատելն արտակարգ հանգամանքների հետևանքով Պատժից ազատելը մեղադրական դատավճռի վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով	4		ՊԳ 1,2,5,6 ԼԳ,2,3
8.	Համաներում: Ներում: Դատվածություն:	Համաներման հասկացությունը և տարրերը Ներման առանձնահատկությունները Դատվածության հասկացությունը և ժամկետները	2		ՊԳ 1,2,5, ԼԳ 2,3
9.	Անչափահասների և 21 տարին չլրացած անձանց քրեական պատասխանատվության և պատժի առանձնահատկությունները:	Անչափահասների քրեական պատասխանատվությունը և նրանց նկատմամբ նշանակվող պատժի նպատակները Անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատժի տեսակները Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում Պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը՝ դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ կիրառելով Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցների բովանդակությունը Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով Անչափահասների և 21 տարին չլրացած անձանց դատվածությունը Պատժից ազատելը վերականգնողական հաստատությունում	2		ՊԳ 1,2,5, ԼԳ1,,2,3

		տեղավորելու միջոցով Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը			
10.	Անվտանգության միջոցների կիրառման և գույքի բռնագրավման առանձնահատկությունները:	Անվտանգության միջոցների հասկացությունը և նպատակը Անվտանգության միջոցներ նշանակելու պայմանները Անվտանգության միջոցների տեսակները Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների նշանակման հիմքերը Հոգեբույժի մոտ արտահիվանդանոցային հսկողությունը և հարկադիր բուժումը Հարկադիր բուժումը հոգեբուժական կազմակերպություններում Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելը, փոփոխելը և դադարեցնելը Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելու ժամկետը հաշվակցելը Որոշակի վայրեր այցելելու արգելքը Հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականությունը Հանցավոր ծագում ունեցող գույքի, եկամտի և այլ տեսակի օգուտի, հանցագործության գործիքի, միջոցի և առարկայի բռնագրավումը	2		Պ.Գ
11	Իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվությունը	Քրեական պատասխանատվության ենթակա իրավաբանական անձինք Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվության հիմքը Իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը բացառելը Իրավաբանական անձին քրեական պատասխանատվությունից Իրավաբանական անձի նկատմամբ կիրառվող քրեաիրավական ներգործության միջոցների համակարգը Իրավաբանական անձի նկատմամբ քրեաիրավական ներգործության միջոցները նշանակելիս հաշվի առնվող հանգամանքները Տուգանքը	2		Պ.Գ 1

		Գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը Հարկադիր լուծարումը Իրավաբանական անձի դատվածությունը ազատելը			

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹¹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹²
1.	Կազմել օրինակներ, որտեղ առկա է հանցագործությունների բազմակիություն	Լրահուսից կամ օպերատիվ հաղորդումներից քաղել հանցագործության մասին տեղեկություն և վերլուծել այն	Բանավոր քննարկում	2 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4
2.	Արարքի հանցավորությունը բացառող հանգամանքները ներկայացնել առանձնահատկություններով և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումների դիրքորոշումները	Օրենսդրական և տեսական նյութի ուսումնասիրություն	խմբային աշխատանք	1 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4

¹¹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹² Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Վերցնել մեկական հանցագործություն և վերլուծել այն քրեական պատասխանատվությունից ազատելու ինստիտուտի կիրառմամբ, նշված հարցի վերաբերյալ ներկայացնել ՀՀ վճռաբեկ դատարանի դիրքորոշումները	Լրահոսից կամ օպերատիվ հաղորդումներից քաղել հանցագործության մասին տեղեկություն և վերլուծել այն	ռեֆերատ	2 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4
4.	Վերցնել մեկական հանցագործություն և վերլուծել այն՝ պատժից ազատելու ինստիտուտի կիրառմամբ, նշված հարցի վերաբերյալ ներկայացնել ՀՀ վճռաբեկ դատարանի դիրքորոշումները	Լրահոսից կամ օպերատիվ հաղորդումներից քաղել հանցագործության մասին տեղեկություն և վերլուծել այն	ռեֆերատ	Մինչև կիսամյակի վերջ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,5 Ինտերնետային կայքեր
5.	Դատավճիռների համակցության և հանցանքների համակցության օրինակներ ներկայացնել		ռեֆերատ	2 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹³

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան,
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Պրոյեկտոր
Համակարգչային ծրագրեր	

¹³ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

U _{JL}	

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁴:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

Գնահատման մեթոդներն և չափորոշիչներն ուղղորդված են կրթության վերջնարդյունքներին

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում
 - Ինքնուրույն աշխատանքների /անհատական առաջադրանքներ/ հաշվառում և գնահատում
 - Դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում
- Ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է բանավոր քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության

¹⁴ «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹⁵

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

1. Հանցագործությունների բազմակիության հասկացությունը և տեսակները
2. Հատուկ մասով նախատեսված քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը և դրա տեսակները
3. Հանցագործությունների համակցությունը, հանցագործությունների ռեցիդիվը
4. Անմեղսունակությունը, առանց մեղքի վնաս պատճառելը,
5. Քրեական օրենքով պաշտպանվող շահերին վնաս պատճառելը նյարդահոգեկան ծանրաբեռնվածության վիճակում
6. Անհրաժեշտ պաշտպանությունը
7. Հակաիրավական ոտնձգություն կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելը
8. Ծայրահեղ անհրաժեշտությունը
Անհաղթահարելի ուժը, ֆիզիկական կամ հոգեկան հարկադրանքը
9. Հիմնավորված ռիսկը
Մասնագիտական գործառույթների իրականացումը
Մպորտային ռիսկը
10. Օրենքի կամ իրավական այլ ակտերի պահանջները կատարելը
Հրաման կամ կարգադրություն կատարելը
Օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների հետ համագործակցելը
11. «Պատիժ» հասկացությունը և դրա նպատակները
12. Պատժի տեսակները, հիմնական և լրացուցիչ պատիժները
13. Պատվավոր կամ զինվորական կոչումից, կարգից, աստիճանից, որակավորման դասից կամ պետական պարգևից զրկելը
14. Տուգանքը, հանրային աշխատանքները
15. Որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելը
Օտարերկրյա քաղաքացուն Հայաստանի Հանրապետության տարածքից վտարելը
16. Զինվորական ծառայության մեջ սահմանափակումը
Ազատության սահմանափակումը
Կարճաժամկետ ազատազրկումը
17. Կարգապահական գումարտակում պահելը, ազատազրկումը, ցմահ ազատազրկումը
18. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները, քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը մեղմացնող հանգամանքները
19. Պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները, քրեական պատասխանատվությունը կամ պատիժը ծանրացնող հանգամանքները
20. Օրենքով նախատեսվածից ավելի մեղմ պատիժ նշանակելը, պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար
21. Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում, պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում

¹⁵ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

22.Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների ռեցիդիվի դեպքում, պատիժ նշանակելը համաձայնեցման կամ համագործակցության կամ արագացված վարույթի դեպքում

23.Պատժի ժամկետները որոշելը դրանք գումարելիս, պատժի ժամկետները հաշվարկելը և պատիժը հաշվակցելը

2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

1.Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը հանցագործությունից կամովին հրաժարվելու հետևանքով

2.Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը գործուն գոջալու հիմքով

3.Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը տուժողի և հանցանք կատարած անձի հաշտության հիմքով, քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով

4.Պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը

5.Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը

6.Հղի կնոջ կամ խնամքին մինչև 6 տարեկան երեխա ունեցող անձի պատժի կատարումը հետաձգելը, պատժից ազատելը կամ պատիժը հետաձգելը հիվանդության հետևանքով

7.Պատիժն ավելի մեղմ պատժով փոխարինելը կամ պատժից ազատելը, պատժից ազատելն արտակարգ հանգամանքների հետևանքով

9.Պատժից ազատելը մեղադրական դատավճռի վաղեմության ժամկետն անցնելու հետևանքով

10.Համաներման հասկացությունը և տարրերը, ներման առանձնահատկությունները, դատվածության հասկացությունը և ժամկետները

11.Անչափահասների քրեական պատասխանատվությունը և նրանց նկատմամբ նշանակվող պատժի նպատակները

12.Անչափահասների նկատմամբ նշանակվող պատժի տեսակները, պատիժ նշանակելու ընդհանուր սկզբունքները

13.Պատիժ նշանակելը չավարտված հանցագործության համար, պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համակցության դեպքում, պատիժ նշանակելը դատավճիռների համակցության դեպքում

14.Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը՝ դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցներ կիրառելով

15.Դաստիարակչական բնույթի հարկադրանքի միջոցների բովանդակությունը,

16.Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը վաղեմության ժամկետներն անցնելու հետևանքով, անչափահասների և 21 տարին չլրացած անձանց դատվածությունը

17.Պատժից ազատելը վերականգնողական հաստատությունում տեղավորելու միջոցով

18.Պատիժը կրելուց պայմանական վաղաժամկետ ազատելը, պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը

19. Անվտանգության միջոցների հասկացությունը և նպատակը, անվտանգության միջոցներ նշանակելու պայմանները
20. Անվտանգության միջոցների տեսակները
21. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց նշանակելը, փոփոխելը և դադարեցնելը, բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոց կիրառելու ժամկետը հաշվակցելը
22. Որոշակի վայրեր այցելելու արգելքը, հոգեբանական օգնություն ստանալու պարտականությունը
23. Հանցավոր ծագում ունեցող գույքի, եկամտի և այլ տեսակի օգուտի, հանցագործության գործիքի, միջոցի և առարկայի բռնագրավումը
24. Քրեական պատասխանատվության ենթակա իրավաբանական անձինք, քրեական պատասխանատվության հիմքը, իրավաբանական անձի քրեական պատասխանատվությունը բացառելը, քրեական պատասխանատվությունից ազատելը
25. Իրավաբանական անձի նկատմամբ կիրառվող քրեաիրավական ներգործության միջոցների համակարգը, քրեաիրավական ներգործության միջոցները նշանակելիս հաշվի առնվող հանգամանքները
26. Իրավաբանական անձի նկատմամբ նշանակվող տուգանքը, գործունեության որոշակի տեսակով զբաղվելու իրավունքի ժամանակավոր դադարեցումը, Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու արգելքը, հարկադիր լուծարումը, իրավաբանական անձի դատվածությունը

14.4. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Մեմինար պարապմունքները՝ 3 ստուգում:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ 2:

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	042101.00.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	042101.01.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	իրավագիտության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԻՎ/բ 123 Քրեական իրավունք-2			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	70	Դասախոսություն	36
			Սեմինար	34
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	80		
Ընդամենը	150			
Ստուգման ձևը	քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Քրեաիրավական առանձին ինստիտուտների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին: Համապատասխան չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: Իրավունքի տարբեր ճյուղերի և դրանցով կարգավորվող հարաբերությունների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: Իրավունքի այս ճյուղով կարգավորվող հարաբերությունները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Գիտելիք 1. Գիտելիք և իմացություն 1) Հայաստանի և այլ երկրների պետության և իրավունքի պատմության վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք: 2) Իրավունքի ընկալման հիմնական հայեցակարգերի, իրավաստեղծման, իրավաբանական տեխնիկայի և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:			

- 3) Իրավակիրառման (մասնավորապես՝ իրավաբանական փաստերի վերլուծության, իրավաբանական որակման, իրավական նորմերի և պայմանագրերի մեկնաբանման), իրավական կոլիզիաները լուծելու կանոնների և տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
- 4) Իրավունքի հիմնական ճյուղերի (մասնավորապես՝ սահմանադրական իրավունքի, վարչական իրավունքի և վարչական դատավարության, քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության, աշխատանքային իրավունքի, քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության, էկոլոգիական իրավունքի, միջազգային հանրային իրավունքի, դրանց սկզբունքների, ինստիտուտների, նորմերի ծագումնաբանության և էության, այդ ինստիտուտների և նորմերի օրենսդրական ամրագրման և կիրառման գործընթացի վերաբերյալ հիմնարար և համակարգված գիտելիք:
- 5) Իրավական վեճերի լուծման և բանակցությունների վարման սկզբունքների ու տեսությունների վերաբերյալ հիմնարար գիտելիք:
- 6) Մասնագիտական գործառույթների իրականացման համար անհրաժեշտ հարակից ոլորտների, ինչպես նաև՝ մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոնների և կոռուպցիային հակազդման վերաբերյալ գիտելիք:

Հմտություններ

2. Գիտելիքի և իմացության կիրառում

- 1) Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար:
- 2) Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, տրամադրել իրավաբանական խորհրդատվություն:
- 3) Կարող է բանակցություններ վարել, ներկայացնել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, պետության և համայնքի իրավունքներն ու օրինական շահերը:
- 4) Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը և պայմանագրերը:
- 5) Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին:
- 6) Կարող է վերհանել իրավական խնդիրը, տարբերակել գործի լուծման համար էական փաստերը, որոշել կիրառելի իրավական նորմը և կիրառել փաստերի նկատմամբ, եզրահանգում անել գործի լուծման վերաբերյալ:
- 7) Կարող է արագ կողմնորոշվել իրավական խնդիրներ (այդ թվում՝ անկանխատեսելի) լուծելիս և դրանց վերաբերյալ

ներկայացնել իր փաստարկված դիրքորոշումը, այդ թվում՝ առաջ քաշելով հակափաստարկներ:

3. Հաղորդակցման, S2S և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

- 1) Կարող է մասնագիտական և ոչ մասնագիտական հանրությանը ներկայացնել, բացատրել, ինչպես նաև՝ ստանալ իրավագիտության ոլորտին առնչվող տեղեկատվություն, գաղափարներ, փաստարկներ, խնդիրներ և լուծումներ:
- 2) Կարող է հավաքել, մշակել և մեկնաբանել իրավական հիմնախնդիրներին վերաբերող քանակական և որակական տվյալներ՝ հիմնավորված դատողություններ անելու համար:
- 3) Կարող է հետևել մասնագիտական բարելավրթության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները:

4. Ընդհանրական իմացական կարողություններ (ներառյալ դատողություններ անելը)

- 1) Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար:
- 2) Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում:

Կարողություններ

5. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն (ներառյալ սովորելու կարողությունները)

- 1) Ունակ է՝ ինքնուրույն կամ համապատասխան ղեկավարման ներքո ծավալելու լիարժեք մասնագիտական գործունեություն:
- 2) Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը և ինտեգրվելու հարափոփոխ բազմամշակութային աշխատանքային միջավայրին:
- 3) Ունակ է՝ ուսումնառության և (կամ) աշխատանքի ընթացքում կատարելու առաջադրանքներ, ցուցաբերելու անհրաժեշտ ինքնուրույնություն և ստանձնելու պատասխանատվություն մասնագիտական որոշումներ կայացնելիս:
- 4) Ունակ է՝ աշխատելու թիմում:
- 5) Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:

	6) Տիրապետում է բավարար գիտելիքների և կարողությունների՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում իրավագիտության բնագավառում ուսումը շարունակելու համար:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1 Հանցագործությունների բազմակիությունը: Թեմա 2 Քրեական պատասխանատվությունը բացառող հանգամանքները: Թեմա 3 Պատժի հասկացությունը, դրա նպատակները: Թեմա 4 Պատժի համակարգը և տեսակները: Թեմա 5 Պատիժ նշանակելը: Թեմա 6 Քրեական պատասխանատվությունից ազատելը: Թեմա 7 Պատժից ազատելը: Թեմա 8 Համաներում: Ներում: Դատվածություն: Թեմա 9 Անչափահասների և 21 տարին չըրացած անձանց քրեական պատասխանատվության և պատժի առանձնահատկությունները: Թեմա 10 Անվտանգության միջոցների կիրառման և գույքի բռնագրավման առանձնահատկությունները: Թեմա 11 Իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվությունը
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապատասխան:
Գրականություն	Պարտադիր- 1. ՀՀ Քրեական օրենսգիրք 2022թ 2. «ՀՀ Քրեական իրավունք», Ընդհանուր մաս խմբ կոլ. ԵՊՀ 2014թ 3. Միքայել Գրիգորյան «ՀՀ Քրեական իրավունք» 2008թ 4. Գ. Ղազինյան «ՀՀ Քրեական իրավունք» ԵՊՀ 2010թ 5. Գ.Թ Գրիգորյան «ՀՀ Քրեական իրավունք» Ընդհանուր մաս 2022թ 6. Գաբուրյան, Մարգարյան, Սիմոնյան «ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքի ինստիտուտների մեկնաբանման ուղեցույց» 2022թ Լրացուցիչ - 1. Մ.Գրիգորյան «Հանցագործության ուսմունքը քրեական իրավունքում» 2001թ 2. Կ.Լալայան «ՀՀ քրեական իրավունք» բուհական դասագիրք 2005թ 3. Уголовное право, обшая часть. 2018 4. Н. Ветров, Уголовное право, Обшая часть. 2015